

ВИМУШЕНА МІГРАЦІЯ: ОЗНАКИ ПОВЕДІНКИ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ

Мета роботи полягає в уточненні визначення поняття внутрішньої вимушеної міграції на основі встановлення відповідних ознак міграційної поведінки населення.

Об'єктом дослідження є причини та характеристики внутрішнього вимушеного переміщення населення.

Методи досліджень. У дослідженні використовуються методи аналізу і синтезу, а також класифікації, порівнянь та узагальнення.

Результати. Уточнено визначення поняття внутрішньої вимушеної міграції. Встановлено ознаки добровільності міграції. Визначено категорії вимушених мігрантів в залежності від дії факторів країни походження.

Наукова новизна. Запропоновано критерій добровільності міграції на основі співставлення сили дії факторів, що виштовхують, та факторів, що приваблюють.

Практична значимість. Уточнення сутності внутрішньої вимушеної міграції та розуміння факторів, що впливають на цей процес, є теоретичною базою для розробки практичних підходів до побудови системи захисту прав ВПО, забезпечення їх соціальної, економічної та психологічної інтеграції у місцях поселення.

Ключові слова: внутрішня міграція, вимушена міграція, міграційна поведінка, біженці, шукачі притулку, вимушені переселенці, фактор міграції.

Вступ. Процес міграції, як внутрішньої так і зовнішньої, завжди є результатом рішення індивіда, яке обумовлено рядом об'єктивних та суб'єктивних причин економічного, соціального, політичного або іншого характеру, що впливають на особисті мотиви й обставини. Разом з тим, наслідки цих процесів, як правило, є відчутними не лише для окремої особи, а й для держави в цілому, справляючи вплив на всі соціально-економічні показники розвитку країни. Не зважаючи на те, що внутрішня міграція вважається більш сприятливою для країни, оскільки не передбачає відтоку працездатного населення, вона може призводити до нерівномірного його розподілу всередині держави, а отже демографічного, соціального та економічного дисбалансу.

Історично склалося, що міграція в Україні, особливо внутрішня, ніколи не створювала суттєвих загроз і не ставала ризиком для національної безпеки та єдності суспільства. Взагалі, внутрішня міграція завжди сприяла підвищенню мобільності громадян, змінювала соціальну структуру населення регіонів та впливала на урбанізаційні процеси. Після здобуття Україною незалежності обсяг внутрішньої міграції в країні суттєво скоротився внаслідок припинення організованих переселень і цільового працевлаштування, що було притаманно радянському суспільству. Зниженню внутрішніх міграційних потоків

сприяли також комерціалізація освіти, зростання цін на житло, труднощі з працевлаштуванням тощо. Якщо на рубежі 80-90х років внутрішній міграційний оборот в Україні становив 3 млн. осіб, то у 2000х роках він складав менше 1 млн. осіб.

З часу проголошення незалежності України до весни 2014 року внутрішні міграційні потоки в Україні були в основному пов'язані з переміщенням людей із сіл до міст або з регіонів до столиці. Починаючи з 2014 року численні внутрішні переміщення в Україні, спричинені анексією Криму та військово-політичним конфліктом на сході держави, перетворилися у процес масової вимушеної внутрішньої міграції. Вона стала однією з найбільш складних для вирішення та драматичних за своїми наслідками проблем суспільства, в результаті якої сформувалася нова для України соціально-вразлива категорія населення – внутрішньо переміщені особи (ВПО).

З початку військово-політичного конфлікту чисельність внутрішніх вимушених мігрантів в Україні постійно зростає, і на початок 2018 року вона сягнула близько 1 518 тис. осіб, або 1 240 тис. сімей [1]. І хоча статистичні дані щодо ВПО є недостатньо точними, можна з впевненістю стверджувати, що як найменше 1,5 мільйони Українців безпосередньо постраждали від конфлікту, внаслідок якого були вимушені покинути свої

домівки та налагоджувати нове життя в різних місцях країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досить ґрунтовно феномен внутрішньої вимушеної міграції досліджено у працях зарубіжних вчених, які сформували теоретичний базис вивчення проблеми та сформували практичні підходи до її вирішення. Принципові особливості внутрішньої міграції розглядає Джеймс Грегорі (James N. Gregory), у працях якого обґрунтовано історичні передумови, основні причини та тенденції розвитку цих процесів у майбутньому [2]. Теоретичним питанням категоризації вимушених мігрантів присвячено дослідження Девіда Кокса (David Cox) та Манохара Павара (Manohar Pawar), які на основі встановлення категорій переселенців розвивали підходи до побудови механізмів визначення та задоволення їх потреб [3]. Дослідження питань регулювання вимушеної міграції знайшли відображення у працях Стефана Касла (Stephen Castles), Ендрю Шоенхольца (Andrew Schoenholtz), Патріції Фаген (Patricia Fagen), які наголошують на необхідності розробки адаптивних та гнучких механізмів управління з урахуванням демо-економічної, політичної та соціальної специфіки регіонів [4; 5].

Окремі аспекти проблеми внутрішньої вимушеної міграції розглянуто у сучасних працях Українських науковців. І. Войналович, М. Кримова, Л. Щетініна. Досліджуючи проблеми зростання чисельності внутрішніх мігрантів, автори зазначають, що наслідки перебування окремих територій в окупації та проведення АТО справляють значний вплив на соціально-економічний розвиток країни та актуалізують питання захисту прав переселенців, створення належних умов їх життєдіяльності в регіонах розселення [6]. О. Новікова, О. Амоша, В. Антонюк на основі систематизації міжнародного досвіду вирішення проблем вимушених переселенців, надали оцінку правових засад формування умов і можливостей захисту прав внутрішніх мігрантів та запропонували підходи до оцінки можливостей використання потенціалу ВПО як ресурсу розвитку територіальних громад [7]. Не зважаючи на вагомий доробок цих авторів, більшість аспектів регулювання внутрішньої вимушеної міграції в сучасних українських реаліях потребують подальшого наукового розвитку. Перш за все, необхідним є упорядкування понятійного апарату та

систематизація ознак та факторів феномену внутрішньої вимушеної міграції.

Постановка завдання. Метою статті є уточнення визначення поняття внутрішньої вимушеної міграції на основі встановлення відповідних ознак міграційної поведінки населення, а також категоризація видів вимушеної міграції з урахуванням специфіки дії факторів країни походження.

Методи досліджень. З метою визначення ознак міграційної поведінки внутрішніх вимушених мігрантів застосовано методи аналізу та синтезу. В процесі систематизації факторів добровільності міграції та категоризації видів вимушеної міграції використано методи класифікації, порівнянь та узагальнення.

Викладення основного матеріалу. Внутрішня вимушена міграція є складним соціально-демографічним процесом, який суттєво відрізняється від добровільних міграцій як за своєю суттю, так і за підходами до управління переміщенням та регулювання впливу на соціально-економічний розвиток держави. Основним критерієм, за яким можна ідентифікувати внутрішню вимушену міграцію як соціальне, економічне та демографічне явище, є ознаки міграційної поведінки населення (рис. 1).

Основними ознаками, що характеризують міграційну поведінку населення та визначають особливості міграційного переміщення, а отже ідентифікують тип міграції, можна вважати територіальні ознаки, правові ознаки та способи залучення до процесу міграції. Територіальні (адміністративні) ознаки враховують факт перетину адміністративних кордонів певної держави та відповідне громадянство мігрантів. Зазвичай у світовій практиці за територіальними ознаками розрізняють внутрішню міграцію (переміщення населення у адміністративно-територіальних межах держави), зовнішню міграцію (перетин кордону країни, переміщення населення до інших держав) та транзитну міграцію (перебування населення на території третьої країни в процесі міграції до приймаючої країни).

В основу виокремлення міграції за правовими ознаками покладено критерій законності перебування іноземців на території певної держави та їх правовий статус. За цими ознаками розрізняють легальну міграцію, яка реалізується законним шляхом, через

встановлені канали із оформленням відповідних документів, та нелегальну – незаконну, таку, яка здійснюється із повним або частковим порушенням правових норм та процедур в'їзду.

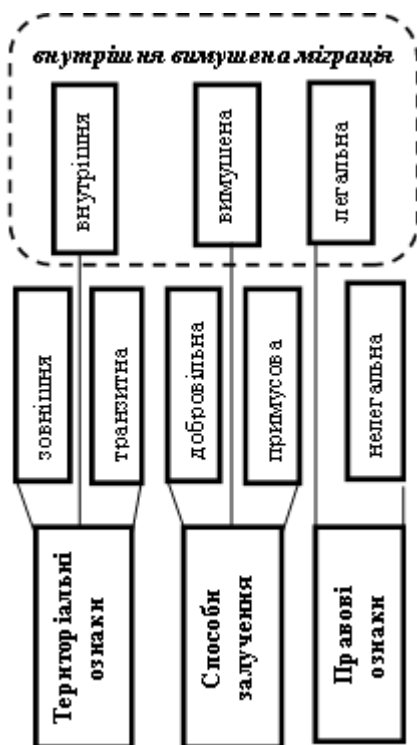

Рис. 1. Ознаки міграційної поведінки населення

У світовій практиці доволі часто виникають випадки трансформації легальної міграції у нелегальну форму, коли мігранти прибувають до країни на законних підставах та залишаються там після закінчення дозволеного терміну перебування. Такий механізм став традиційним для мігрантів із країн з несприятливим соціально-економічним та політичним середовищем, які переміщуються до країн Європейського союзу та інших розвинутих держав.

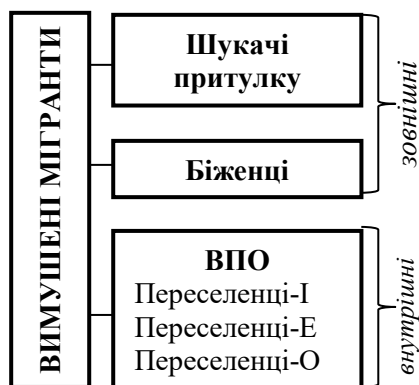
Шукачі притулку теж потрапляють до тієї чи іншої країни легально у якості туристів, за запрошенням, тощо, а потім звертаються до влади країни-реципієнта із проханням надання політичного притулку, і в разі відмови досить часто залишаються у країні без законних підстав. Ототожнювання біженців або шукачів притулку із нелегальними мігрантами є неприпустимою методологічною помилкою, оскільки вони формують різні, самостійні види міжнародної міграції, які лише іноді співпадають. Статус внутрішнього

вимушеного мігранта завжди є легальним, оскільки внутрішнє переміщення виключає можливість порушення порядку перетину кордонів, тому будь-які його форми є легітимними.

Найбільш складною для теоретичного осмислення та практичного застосування характеристикою міграційної поведінки є спосіб залучення до процесу переміщення, який визначається спонукальними чинниками міграції. За способом залучення до переміщення міграція може бути добровільною, вимушеною та примусовою. Вимушена міграція – це постійна або тимчасова зміна місця проживання людей з причин, що не залежать від них, як правило, усупереч їхньому бажанню (стихійне лихо, екологічні катастрофи, промислові аварії, військові дії, політичне переслідування). Вимушену міграцію треба відрізнити від примусової міграції, в основі якої лежать розпорядження цивільної або військової адміністрацій (вислання, депортація, тощо). Підходи вітчизняних та зарубіжних вчених до класифікації міграції за ознакою добровільності суттєво різняться. Так, деякі автори пропонують примусове переселення, яке знаходить відображення у таких категоріях, як «вислані», «депортовані», «недобровільно переміщені», вважати частиною вимушеної міграції, у той час, як інші науковці виділяють таку категорію в окремий вид [8, с. 11].

Сучасною світовою практикою визначено декілька категорій вимушених мігрантів: біженці, шукачі притулку та вимушено переміщені особи (переселенці) (рис. 2). Ці категорії, які сформовано за основними причинами міграції, охоплюють як внутрішнє, так і зовнішнє переміщення та належать до легальної міграції. Статус, умови переміщення, вплив держави та політика уряду щодо кожної з названих категорій мігрантів суттєво відрізняються та потребують окремого розгляду й розробки відповідних інструментів регулювання.

Згідно Конвенції ООН щодо статусу біженців (1951 р.), біженець є особою, що проживає за межами своєї держави та нездатна або не бажає повертатися до країни походження через обґрунтований страх переслідування за расовою, релігійною, національною ознакою, приналежністю до певної соціальної групи або політичні погляди [9].

І – розвиток інфраструктури.

Е – екологічні катастрофи та стихійні лиха.

О – озброєнні політичні конфлікти та воєнні дії.

Рис. 2. Категорії вимушених мігрантів

До цієї категорії належать особи, які звернулися до приймаючої країни та отримали згоду на надання захисту. Більше ніж 140 зі 190 країн світу долучилися до цієї Конвенції. Країни-члени взяли на себе зобов'язання захищати біженців та поважати принцип невидачі або неповернення біженців до країн, де їх можуть переслідувати. Зобов'язання передбачають надання біженцям дозволу на в'їзд до країни та гарантування їм тимчасового або постійного статусу резидента. Офіційно визнані біженці перебувають у більш привабливому стані, ніж інші вимушені мігранти, оскільки мають чітко визначений правовий статус та користуються захистом потужного інституту Управління Верховного Комісара ООН зі Справ Біженців (UNHCR).

Шукачі притулку - це особи, які переміщуються через кордон своєї країни у пошуках захисту з тих самих причин, як і біженці, проте їх запит на отримання статусу біженця ще не задоволено [10]. Цей термін вживається щодо особи, яка звернулася за захистом як біженець і чекає на визначення свого статусу, але може не відповідати всім критеріям, встановленим Конвенцією 1951 р. Шукачі притулку можуть отримати статус біженця, якщо місцеві органи влади з питань міграції визнають їх такими, що відповідають міжнародному визначенню біженця. Визначення цієї категорії може відрізнятися в різних країнах, залежно від особливостей

внутрішнього законодавства. Однак у більшості країн термін «шукач притулку» відрізняється від терміну «біженець» лише місцем, звідки особа звертається щодо захисту: шукачі притулку клопочуть про отримання захисту після приїзду до приймаючої країни, а біженці запитують і отримують цей захищений статус за межами приймаючої країни.

У політичній та медіа спільноті тривають дискусії стосовно того, що шукачі притулку не є реальними жертвами переслідувань, а є звичайними латентними економічними мігрантами. Проте у багатьох конфліктних ситуаціях важко розрізнити переміщення через переслідування або внаслідок занепаду економічної та соціальної інфраструктури, необхідної для нормального життя людини. Шукачі притулку перебувають у затяжній ситуації невизначеності, оскільки процедура звернення та надання статусу може зайняти багато років. У деяких країнах шукачам притулку забороняється працювати, і вони вимушені існувати на мізерну матеріальну допомогу. Близько 90% звернень шукачів притулку відхиляються, проте вони все одно залишаються в країнах без легального статусу [4]. У багатьох випадках такі особи не мають паспортів і не можуть бути депортовані, оскільки країна походження не прийме їх. Разом з тим, шукачі притулку є доступним джерелом робочої сили для неформального сектору економіки розвинутих країн.

Внутрішньо переміщені особи (ВПО) відповідно до Керівних принципів Організації Об'єднаних Націй щодо внутрішнього переміщення - це особи чи групи осіб, які з метою уникнення наслідків збройного конфлікту, ситуацій поширеного насильства, порушень прав людини або природних чи техногенних катастроф були вимушені чи зобов'язані втекти або покинути свої домівки чи місця звичайного проживання [11]. До ВПО належать мігранти, що не перетинають міжнародний кордон і залишаються у межах кордонів країни походження. Цей термін надає тільки визначення певній категорії мігрантів, проте не наділяє їх особливим правовим статусом, оскільки ВПО, залишаючись у своїй країні, зберігають громадянство, а отже і гарантії передбачені конституцією та міжнародним законодавством з прав людини.

Серед ВПО можна диференціювати декілька груп переселенців [4, с. 175-177]:

1. Переселенці через розвиток інфраструктури. До них належать особи,

змушені змінити місце проживання через масштабні проекти розвитку, такі як спорудження дамб, магістралей, аеропортів, інших об'єктів інфраструктури або промисловості. Світовий банк, який фінансує такі проекти розвитку, оцінює, що у зв'язку із реалізацією масштабних інфраструктурних проектів переміщуються близько 10 млн. осіб у рік. Усвідомлення проблеми вимусило Світовий банк впровадити в якості умови надання кредитів на розвиток гарантії компенсації витрат на переселення населення [12]. Мільйони переселенців через розвиток стикнулися з постійним збідненням та опинилися у ситуації соціальної та політичної маргіналізації. Однією з причин соціального занепаду цієї категорії є те, що дамби, наприклад, будуються на віддалених територіях, які заселено корінним населенням або етнічними меншинами. Такі соціальні групи практикують екстенсивні форми сільського господарства та мають глибокі зв'язки із родовими землями. Переміщення для такого населення означає втрату зв'язків, що склалися історично, та вимушену адаптацію до зовсім нового способу життя [13].

2. Переселенці через екологічні катастрофи та стихійні лиха. Ця категорія включає осіб, переміщених у зв'язку зі змінами навколишнього середовища (опустелювання, обезліснення, деградація землі, забруднення води або затоплення), через природні стихійні лиха (повені, вулкани, зсуви, землетруси) та через техногенні катастрофи (промислові аварії, радіація). За прогнозами екологів близько 200 млн. людей ризикують стати «екологічними біженцями» у найближчому десятилітті. Проте, згідно досліджень Річарда Блека, фактори навколишнього середовища скоріше впливають на обсяг добровільної міграції, ніж вимушеного переселення [14].

3. Переселенці через озброєнні політичні конфлікти та військові дії. Чисельність таких переселенців у світі постійно зростає і наразі складає більше 20 млн. осіб, порівняно з 1,2 млн. у 1982 р. та 14 млн. у 1986 р. Чисельність країн з ВПО також збільшується: з 5 країн у 1970 р. до 36 країн у 2016 р [15]. Таке зростання спостерігається внаслідок нових типів війн, розв'язаних через політичні, релігійні причини або інші конфлікти, що охоплюють лише частину території країни. Внаслідок таких конфліктів відбувалися масові

внутрішні переміщення населення у Боснії, Косово, Чечні, Руанді, М'янмі [16].

Багато протиріч та розбіжностей мають місце при встановленні ознак, за якими можна розрізняти добровільну та вимушену міграцію. Неможливо стверджувати, що є певні фактори, які виступають в ролі пускових механізмів для вимушеної міграції. Однакові мотиви можуть стати причиною як вимушеної, так і добровільної міграції, в залежності від сили впливу та особистого сприйняття тих чи інших факторів. Так, екологічний фактор може стати причиною вимушеної міграції у разі стихійного лиха або екологічної катастрофи, а може послужити мотивом для добровільної міграції у разі, коли людина прагне переїхати до країни з більш сприятливим станом навколишнього середовища. У запропонованій системі категорій мігрантів за критерієм довільності під факторами слід розуміти мотиви, які спонукають особу прийняти рішення про переміщення (табл. 1).

З огляду на складність ідентифікації ознак добровільності міграції за певними мотивами, доцільним є використання категорій «фактори, що виштовхують мігрантів» (фактори «-») та «фактори, що приваблюють мігрантів» (фактори «+»). Фактори, що виштовхують, перетворюють проживання у країні походження на неможливе, у той час як фактори, що приваблюють, роблять проживання у країні призначення більш привабливим, ніж у країні походження.

Фактори, що виштовхують, є факторами країни походження, які суттєво ускладнюють або навіть унеможливають подальше проживання в ній. До них можна віднести існуючі загрози для життя або здоров'я людини у рідній країні, озброєні конфлікти та політичні переслідування, прояви дискримінації та порушення прав і свобод людини, інші умови, що перетворюють повноцінне життя у боротьбу за виживання. Саме дія таких факторів викликає у людини нестримне прагнення покинути місце проживання, що стає причиною вимушеної міграції.

Фактори, що приваблюють, – це фактори країни призначення, тобто бажаного місця переселення. Частіше за все такими факторами стають високій рівень життя, освіти, охорони здоров'я, гідні умови праці та можливості розвитку бізнесу, а також інші особисті мотиви, пов'язані із віросповіданням, національною само ідентифікацією, тощо.

Фактори, що приваблюють, не вимушують людину покинути рідну країну, проте формують бажання та прагнення проживати в

обраній країні і таким чином впливають на рішення щодо міграції.

Таблиця 1 – Фактори добровільності міграції

Фактори	Категорії мігрантів	
	<u>добровільні</u> (переважають фактори «-»)	<u>вимушені</u> (переважають фактори «+»)
Економічні	Трудові мігранти	---
Політичні	Мігранти у пошуках стабільності, гідного рівня і якості життя	Біженці, Шукачі притулку
Соціальні	Мігранти у пошуках стабільності, гідного рівня і якості життя	---
Демографічні (сімейні)	Сімейні мігранти (діаспора)	---
Екологічні	Мігранти у пошуках стабільності, гідного рівня і якості життя	ВПО (Е)
Територіальні (інфраструктурні)	Мігранти у пошуках стабільності, гідного рівня і якості життя	ВПО (І)
Етнічні	Сімейні мігранти (діаспора)	Біженці, Шукачі притулку
Релігійні	Релігійні мігранти	Біженці, Шукачі притулку
Воєнні	Мігранти у пошуках стабільності, гідного рівня і якості життя	ВПО (О)

Для вимушених мігрантів основним мотивом переміщення є бажання зберегти життя (дія факторів «-»), а для добровільних мігрантів – значно його покращити (вплив факторів «+»). Тобто переважання факторів, що виштовхують, змушують особу прийняти рішення про вимушену міграцію, а превалювання факторів, що приваблюють, спонукають до добровільної міграції.

Обговорення результатів. Таким чином, внутрішню вимушену міграцію можна визначити як легальне переміщення населення в межах території однієї держави, викликане дією факторів, що ускладнюють або навіть унеможливають подальше проживання у певному регіоні або населеному пункті через політичні, екологічні, інфраструктурні, етнічні та воєнні причини.

Рушійною силою внутрішньої вимушеної міграції в Україні, яка розпочалася у 2014 р., стало прагнення населення захистити своє життя, права та свободи, запобігти насильству, а також забезпечити можливість навчатися, працювати, вести бізнес, отримувати соціальний захист та соціальні послуги в легітимному правовому полі.

В контексті ситуації, що склалася наразі в Україні, внутрішня вимушена міграція розглядається як вельми небезпечне соціально-економічне явище, яке потребує оперативного, проте ретельно обміркованого державного втручання. Неконтрольований та недостатньо регульований процес вимушеного переміщення населення став причиною падіння рівня та якості життя мігрантів, втрати їх соціального статусу та погіршення психологічного стану. Одночасно внутрішнє переміщення несприятливо впливає і на українців, які не є безпосередньо учасниками міграційних процесів, проте в повній мірі відчують такі її негативні наслідки, як розбалансована кон'юнктура локальних ринків праці, зростання навантаження на місцеві соціальні, медичні, освітні заклади та установи, інше.

Висновок. Головним небажаним наслідком внутрішньої вимушеної міграції є стабільне погіршення соціально-економічного становища внутрішньо переміщених осіб (у більшості випадків). Крім економічного занепаду громадян відбувається абсолютне спрощення поведінки людини заради виживання, що формує загальну невизначеність у суспільних відносинах. До того ж, масовий

характер вимушеної міграції населення в Україні призвів до низки суттєвих проблем і в країні в цілому – підвищення рівня безробіття і соціальної напруги, падіння добробуту населення, посилення розколу суспільства.

Досвід, напрацьований багатьма країнами, що мали проблеми з масовим переміщенням населення внаслідок збройного протистояння (Сербія, Азербайджан, Грузія), свідчить про те, що найбільш прийнятним шляхом вирішення проблем ВПО є припинення конфлікту і повернення людей до своїх домів. В умовах заморожування конфлікту повернення ВПО на попереднє місце проживання може бути неефективним і пов'язаним з ризиками. Відсутність реальних перспектив щодо відновлення контролю держави над тимчасово окупованими територіями в найближчій перспективі зумовлює необхідність розроблення дієвих стратегій адаптації ті інтеграції вимушених переселенців.

Список літератури

1. Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб / Офіційний веб-портал Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/15904.html>
2. James N. Gregory. Internal Migration: Twentieth Century and Beyond. Lynn Dumenil, New York: Oxford University Press, 2012. 50 p.
3. Cox D., Pawar M. The Field of Displacement and Forced Migration: Programs and Strategies / International Social Work: Issues, Strategies, and Programs. London: Sage, 2006. P. 291–323.
4. Castles S. The international politics of forced migration. edited by Leys, Colin and Panitch, Leo. London: Merlin Press, 2003. P. 173-192.
5. Andrew Schoenholtz, Patricia Fagen, and et. al. The Uprooted: Challenges in Managing Forced Migration: Lexington Books, 2005. 303 p.
6. І.А. Войналович, М.О. Кримова, Л.В. Щетініна. Вимушені переселенці: зарубіжний досвід, стан і реалізація їх прав в Україні / Соціально-трудова відносина: теорія та практика. – 2014. – № 2. С. 250-257.
7. Внутрішньо переміщені особи: від подолання перешкод до стратегії успіху: монографія / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Київ, 2016. 448 с.
8. An International Conference on Migrations and Their Impacts on Societies / Feasibility study. Aude Cabau, 3 February 2010. 144 p.
9. UNHCR The UN Refugee Agency Emergency Handbook URL: <https://emergency.unhcr.org/entry/55772/refugee-definition>
10. UNHCR The UN Refugee Agency Emergency Handbook URL: <https://www.unhcr.org/asylum-seekers.html>
11. UNHCR The UN Refugee Agency Emergency Handbook URL: <https://emergency.unhcr.org/entry/44826/idp-definition>
12. State of the World's Refugees 2012: In Search of Solidarity / United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). 32 p.
13. Anagnostopoulos D.C., Vlassopoulos M. Lazaratou H. Forced migration, adolescence, and identity formation / The American Journal of Psychoanalysis, Vol. 66, No. 3, 2006. pp. 225-237, <https://doi:10.1007/s11231-006-9019-1> 156 131
14. Black, Richard, Adger, W Neil, Arnell, Nigel W, Dercon, Stefan, Geddes, Andrew and Thomas, David / Global Environmental Change, 2011, 21 (1). S1-S2.
15. Global Report on Internal Displacement: IDMC GRID, 2017 URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Internally_displaced_person
16. Mélanie Jacques. Armed Conflict and Displacement: The Protection of Refugees and Displaced Persons under International Humanitarian Law? / Cambridge University Press, 2012. 294 p.

References

1. Social protection of internally displaced persons [Sotsialnyi zakhyst vnutrishno peremishchenykh osib] / The official web-portal of the Ministry of Social Policy of Ukraine. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/15904.html> [in Ukrainian]
2. James N. Gregory (2012) Internal Migration: Twentieth Century and Beyond.

Lynn Dumenil, New York: Oxford University Press. 50 p.

3. Cox D., Pawar M. (2006) The Field of Displacement and Forced Migration: Programs and Strategies / International Social Work: Issues, Strategies, and Programs. London: Sage. P. 291–323.

4. Castles S. (2003) The international politics of forced migration. edited by Leys, Colin and Panitch, Leo. London: Merlin Press. P. 173-192.

5. Andrew Schoenholtz, Patricia Fagen, and et. al. (2005) The Uprooted: Challenges in Managing Forced Migration: Lexington Books. 303 p.

6. I.A. Voinalovych, M.O. Krymova, L.V. Shchetinina. Forced migrants: foreign experience, status and exercise of their rights in Ukraine [Vymusheni pereselentsi: zarubizhnyi dosvid, stan i realizatsiia yikh prav v Ukraini] / Social-labor relations: theory and practice. – 2014. – № 2. С. 250-257. [in Ukrainian]

7. Internally Displaced Persons: From Obstacles to Success Strategies [Vnutrishno peremishcheni osoby: vid podolannia pereshkod do stratehii uspikhu]: monograph / O.F. Novikova, O.I. Amosha, V.P. Antonyuk and others; NAS of Ukraine, Institute of Industrial Economics. - Kiev, 2016. 448 p. [in Ukrainian]

8. An International Conference on Migrations and Their Impacts on Societies / Feasibility study. Aude Cabau, 3 February 2010. 144 p.

9. UNHCR The UN Refugee Agency Emergency Handbook URL:

<https://emergency.unhcr.org/entry/55772/refugee-definition>

10. UNHCR The UN Refugee Agency Emergency Handbook URL: <https://www.unhcr.org/asylum-seekers.html>

11. UNHCR The UN Refugee Agency Emergency Handbook URL: <https://emergency.unhcr.org/entry/44826/idp-definition>

12. State of the World's Refugees 2012: In Search of Solidarity / United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). 32 p.

13. Anagnostopoulos D.C., Vlassopoulos M. Lazaratou H. Forced migration, adolescence, and identity formation / The American Journal of Psychoanalysis, Vol. 66, No. 3, 2006. pp. 225-237, <https://doi:10.1007/s11231-006-9019-1> 156 131

14. Black, Richard, Adger, W Neil, Arnell, Nigel W, Dercon, Stefan, Geddes, Andrew and Thomas, David / Global Environmental Change, 2011, 21 (1). S1-S2.

15. Global Report on Internal Displacement: IDMC GRID, 2017 URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Internally_displaced_person

16. Mélanie Jacques (2012) Armed Conflict and Displacement: The Protection of Refugees and Displaced Persons under International Humanitarian Law? / Cambridge University Press., 294 p.

Надійшла до редакції 10.09.2019р

Следь Олександра Миколаївна – к.е.н., доц., доц. кафедри економіки підприємства, Донецький національний технічний університет

E-mail: oleksandra.sled@ukr.net

ВЫНУЖДЕННАЯ МИГРАЦИЯ: ПРИЗНАКИ ПОВЕДЕНИЯ И ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ

Цель работы заключается в уточнении определения понятия внутренней вынужденной миграции на основе установления соответствующих признаков миграционного поведения населения.

Объектом исследования являются причины и характеристики внутреннего вынужденного перемещения населения.

Методы исследований. В исследовании используются методы анализа и синтеза, а также классификации, сравнений и обобщения.

Результаты. Уточнено определение понятия внутренней вынужденной миграции. Установлены признаки добровольности миграции. Определены категории вынужденных мигрантов в зависимости от действия факторов страны происхождения.

Научная новизна. Предложен критерий добровольности миграции на основе сопоставления силы действия «выталкивающих» и «притягивающих» факторов.

Практическая значимость. Уточнение сущности внутренней вынужденной миграции и понимание факторов, влияющих на этот процесс, является теоретической базой для разработки практических подходов к построению системы защиты прав ВПО, обеспечению их социальной, экономической и психологической интеграции в местах поселения.

Ключевые слова: внутренняя миграция, вынужденная миграция, миграционное поведение, беженцы, просители убежища, вынужденные переселенцы, факторы миграции.

Следь Александра Николаевна – к.э.н., доц., доц. кафедры экономики предприятия, Донецкий национальный технический университет
E-mail: oleksandra.sled@ukr.net

FORCED MIGRATION: FEATURES OF BEHAVIOR AND INFLUENCE FACTORS

Purpose of the work is to clarify the definition of internal forced migration concept based on setting the appropriate features of migration behavior.

Object of the study is the causes and characteristics of internal forced population displacement.

Research Methods. The study is based on the methods of analysis and synthesis, as well as classification, comparisons and generalizations.

Results. The definition of the concept of internal forced migration is clarified. Features of forced migration have been identified. The categories of forced migrants depending on the factors of the country of origin are determined.

Scientific innovation. A criterion for the voluntariness of migration based on a comparison of the force of action of “pushing” and “attracting” factors is proposed.

Practical significance. Clarification of the essence of internal forced migration and understanding of the factors influencing this process is the theoretical basis for the development of practical approaches to building a system of IDPs rights protecting, ensuring their social, economic and psychological integration in places of settlement.

Key words: internal migration, forced migration, migration behavior, refugees, asylum seekers, internally displaced persons, migration factors.

Sled Oleksandra Mykolayivna – PhD in Economics, Associate Professor at the Enterprise Economics Department, Donetsk National Technical University
E-mail: oleksandra.sled@ukr.net